

Familjeförmåner inom EU

Dessa regler gäller även EES-länder och Schweiz

Föräldrar som arbetar eller bor och arbetar i olika länder inom EU kan ha rätt till förmåner från båda länderna. Det betyder att en förälder kan få förmåner från ett land utan att barnet – eller i vissa fall föräldern – bor i det. Förmånerna samordnas för att familjen inte ska få dubbel ersättning eller bli helt utan.

Vad betyder det att EU-familjeförmåner samordnas?

Du får förmåner i det land där du arbetar

Om du arbetar eller driver ett företag i ett EU/EES-land och betalar skatt och avgifter på dina arbetsinkomster där, har du rätt till de förmåner som ingår i landets socialförsäkring. Det kallas att du är försäkrad i arbetslandet. Du får alltså förmåner från landet du arbetar i (arbetslandet), även om du inte bor där. Det gäller även om du har en anställning som du är tjänstledig eller föräldraledig från och om du får arbetslöshetsersättning.

Om två föräldrar arbetar i var sitt land

Om föräldrarna till ett barn arbetar i två olika länder är de alltså försäkrade i var sitt land. Det innebär att föräldrarna har rätt till familjeförmåner från båda länderna. I första hand ska då landet där barnet bor betala förmåner för barnet. Men samordningen innebär att om förmånerna är högre i landet som barnet inte bor i, ska det landet betala ett tillägg. Tillägget blir så stort att förmånerna kommer upp i samma nivå som om barnet hade bott i landet med högre förmåner.

Om en förälder arbetar i ett land och familjen bor i ett annat

Om bara en förälder arbetar, och den andre föräldern bor i ett annat land tillsammans med barnet utan att arbeta samordnas också förmånerna. Arbetslandet betalar förmåner för barnet, trots att barnet inte bor där. Men skulle förmånerna vara högre i landet som barnet bor i, ska det landet betala ett tillägg. Även här blir tillägget så stort att ersättningen kommer upp i samma nivå som om barnet hade bott i landet med högre förmåner.

Den totala summan av förmånerna räknas

När ett eventuellt tillägg beräknas är det den totala summan av alla EU-familjeförmåner per barn som jämförs mellan länderna. Man räknar alltså ihop alla förmåner – barnbidrag, flerbarnstillägg, föräldrapenning med mera – som föräldern eller barnet har rätt till från varje land.

Förmåner från Sverige utan att bo här

Om en person arbetar i Sverige kan Sverige betala ut förmåner för hans eller hennes barn och barnets andra förälder, även om de bor i ett annat EU/EES-land. Förmåner för barnet kan betalas direkt till den förälder som bor utanför Sverige.

Men för att en förälder som bor i ett annat EU/EES-land ska få förmåner från Sverige krävs det att föräldern inte arbetar i det andra landet och att föräldern är gift eller lever tillsammans med en förälder som arbetar i Sverige.

I slutet av det här faktabladet ger vi några konkreta exempel på hur EU-familjeförmånerna kan beräknas i olika situationer.

Ansöka om förmåner i ett annat land

För att få fulla förmåner eller tillägg från ett annat land måste du själv ansöka om förmåner i det landet. I de flesta situationerna avgör du själv om du vill göra det. Om förmånerna är lägre i det andra landet finns ingen anledning att ansöka.

I en särskild situation kan dock Försäkringskassan kräva att du ansöker om förmåner i det andra landet, även om ersättningarna är lägre där. Det är när Sverige är ett av två arbetsländer och barnet bor i det andra. Förmåner som finns i det landet kommer nämligen att räknas av från förmånerna du får från Sverige – oavsett om du ansöker om förmånerna i det landet eller inte.

För att själv ta reda på hur höga ersättningarna är i de olika länderna, se länken i slutet av detta faktablad.

I Sverige är följande förmåner EU-familjeförmåner:

- Barnbidrag
- förlängt barnbidrag
- flerbarnstillägg
- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- underhållsstöd
- delar av bostadsbidraget
- studiebidrag och extra tillägg till studiebidrag
- kommunalt vårdnadsbidrag.

Vad som är EU-familjeförmåner skiljer sig mellan länderna

Det är viktigt att komma ihåg att systemen för bidrag inte är de samma i de olika länderna. Vad som räknas som EU-familjeförmåner varierar också kraftigt mellan länderna. I många EU/EES-länder räknas till exempel inte deras motsvarighet till föräldrapenning som en EU-familjeförmån.

Vem omfattas av reglerna?

Du som är EU-medborgare omfattas av reglerna för EU-familjeförmåner. Även medborgare i EES-länder och Schweiz omfattas. Medborgare från andra länder kan också omfattas, om de bor eller arbetar i ett annat EU/ESS-land innan de börjar arbeta i Sverige. För familjemedlemmar till arbetstagare finns inget krav på medborgarskap.

EU-länder är: Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien och Nordirland, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

EES-länder är: Island, Liechtenstein och Norge.

Vad ska man göra för att få EU-familjeförmåner?

Ta kontakt med Försäkringskassan. Kontaktuppgifter finns på vår webbplats www.forsakringskassan.se.

Från och med när har man rätt till förmåner?

De flesta förmåner har du rätt till från och med månaden efter att barnet är bosatt i Sverige. Bor barnet i ett annat land har du rätt till förmåner månaden efter att du har börjat arbeta i Sverige. Tänk på att det finns speciella regler för varje förmån som gör att det är viktigt att inte vänta med att ansöka.

Exempel på hur det kan bli om du...

... arbetar i ett annat EU/EES-land och familjen bor i Sverige

Tomas och Sofia bor tillsammans med sitt barn i Sverige. Tomas börjar arbeta i Spanien, och Sofia arbetar i Sverige. Barnet bor kvar med Sofia i Sverige. Men Tomas arbete i Spanien gör att även Spanien ska betala förmåner för barnet som om det bodde där.

Sverige och Spanien är båda arbetsländer och samordnar förmånerna. Eftersom Sofia arbetar i Sverige och barnet bor med henne är det Sverige som i första hand ska betala förmåner. Förmåner

från Sverige kan bara betalas till Sofia, eftersom Tomas genom sitt arbete i Spanien tillhör den spanska socialförsäkringen. Spanien betalar eventuellt tillägg till Tomas om förmånerna är högre i Spanien.

Om Sofia slutar arbeta och inte längre är anställd, ska Spanien i första hand betala förmåner, eftersom Spanien då blir ensamt arbetsland. Sverige betalar tillägg om förmånerna är högre i Sverige. Men om Sofia är tjänstledig eller föräldraledig är Sverige fortfarande arbetsland. Sofia får då förmåner från Sverige.

... arbetar i Sverige och familjen bor i ett annat EU/EES-land

Sören och Beate bor tillsammans med sitt barn i Danmark. Sören arbetar i Danmark, men Beate börjar arbeta i Sverige. Barnet bor med Sören i Danmark. Beates arbete i Sverige gör att Sverige också ska betala förmåner för barnet som om barnet bodde här.

Sverige och Danmark är båda arbetsländer och samordnar förmånerna. Eftersom barnet bor i Danmark ska Danmark i första hand betala förmåner. Sverige betalar tillägg till Beate om förmånerna är högre i Sverige.

Om Sören hade bott men inte arbetat i Danmark hade Sverige i första hand betalat förmåner, eftersom Sverige då hade varit ensamt arbetsland. Danmark skulle ha betalat tillägg om förmånerna varit högre i Danmark.

Mer om de olika förmånerna

Barnbidrag

Om ni inte väljer vem av föräldrarna som ska få barnbidraget betalas det ut till mamman. Men om mamman arbetar i ett annat land än Sverige kan hon inte vara mottagare till barnbidraget. I sådana situationer måste föräldrarna välja pappan som mottagare till barnbidraget.

Exempel:

Finländaren Jari börjar arbeta i Sverige. Hans fru Anna arbetar i Finland där hon bor med ett barn. Finland ska i första hand betala förmåner, eftersom det är det arbetsland som barnet bor i.

Men eftersom det svenska barnbidraget är högre än motsvarande förmån i Finland, betalar Sverige tillägg. I detta exempel får familjen bidrag från Finland som motsvarar totalt 925 kronor per månad. Från Sverige har familjen rätt till barnbidrag med totalt 1050 kronor per månad. Sverige betalar 125 kronor per månad i tillägg. (1 050 - 925 = 125)

Tillägget kan endast betalas till Jari, eftersom Anna arbetar i Finland. Jari och Anna måste gemensamt välja Jari som mottagare av barnbidrag för att han ska få tillägget. Om Anna inte skulle ha arbetat i Finland, hade Sverige betalat ut förmåner och Finland eventuellt ett tillägg.

Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Tar en förälder ut föräldrapenning i ett annat land räknas de dagarna av från svensk föräldrapenning för barnet. Hur det går till kan du få information om av Försäkringskassan.

Exempel:

Jerzy som bor i Polen börjar arbeta i Sverige och åker tillbaka till familjen på helgerna. Hans fru Alice arbetar i Polen där hon bor med ett barn. Polen ska i första hand betala förmåner, som det arbetsland där barnen bor.

Men eftersom Jerzy arbetar i Sverige är det därifrån han ska få föräldrapenning. Jerzy avstår från arbete, vårdar sitt barn, och begär svensk föräldrapenning. Jerzy tar under en månad ut svensk föräldrapenning i 30 dagar, vilket i detta exempel ger 15 000 kronor före skatt.

Alice kan inte få någon svensk föräldrapenning eftersom hon genom sitt arbete i Polen tillhör polsk försäkring. Hade Alice inte arbetat alls hade hon kunnat få föräldrapenning på grundnivå eller lägstanivå.

Alice kan inte heller få svenskt barnbidrag. Det kan däremot Jerzy, eftersom han arbetar i Sverige. Men de måste tillsammans välja Jerzy som mottagare av barnbidraget.

Eftersom Sverige är andra arbetsland ska Sverige betala tillägg till Polens förmåner så att familjen totalt får lika mycket förmåner som om barnet bodde i Sverige. Från Polen får familjen EU-familjeförmåner med totalt 101 kr i månaden (barnbidrag för ett barn). Från Sverige har familjen rätt till barnbidrag med totalt 1 050 kr per månad och föräldrapenning med 15 000 kronor per månad. Totalt har familjen från Sverige rätt till 16 050 kronor per månad. Tillägget blir 15 949 kronor per månad (16 050 - 101 kronor). Den del som är föräldrapenning är skattepliktig.

Exempel:

Anne bor i Norge, men börjar arbeta i Sverige och åker tillbaka till familjen i Norge på helgerna. Hennes man Jon bor i Norge med deras gemensamma barn. Jon arbetar inte. Sverige är då enda arbetsland och ska betala förmåner. Anne söker barnbidrag och föräldrapenning.

Från Sverige får familjen barnbidrag med 1 050 kronor per månad. Båda föräldrarna kan ta ut

föräldrapenning från Sverige. Eftersom Anne arbetar i Sverige kan hon få arbetsbaserad föräldrapenning. Jon kan bara få ersättning på lägstanivå eller grundnivå.

Om någon av föräldrarna tar eller har tagit ut föräldrapenning från Norge räknas de dagarna av från de svenska föräldrapenningdagarna.

Bostadsbidrag

Det är bara en del av bostadsbidraget som räknas som en EU-familjeförmån. Du kan få maximalt:

Ett barn	950 kronor
Två barn	1 325 kronor
Tre eller fler barn	1 750 kronor

Underhållsstöd

Underhållsstöd är aktuellt när föräldrarna inte lever tillsammans och en förälder inte betalar underhåll. Speciella regler gäller för underhållsstödet. Det hanteras som en EU-familjeförmån bara när barnet bor i ett annat EU/EES-land och den förälder som ska betala underhåll arbetar i Sverige.

Underhållsstödet samordnas inte med andra EU-familjeförmåner. Till skillnad från övriga förmåner kan underhållsstöd betalas ut till en förälder som arbetar i ett annat land.

Studiebidrag

Studiebidraget hanteras av Centrala studie-stödsnämnden (CSN). Men när det betalas ut som en EU-familjeförmån betalar Försäkringskassan ut studiebidraget. Studiebidrag kan till skillnad från övriga förmåner betalas till en förälder som arbetar i ett annat land. Du kan läsa mer om studiebidrag på www.csn.se.

Vårdnadsbidrag

Vårdnadsbidraget är ett kommunalt bidrag. Om du bor i Sverige hanteras vårdnadsbidraget av den kommun där du är bosatt. Om du bor utomlands och arbetar i Sverige hanteras vårdnadsbidraget av den kommun där du arbetar. När vårdnadsbidraget samordnas med andra EU-familjeförmåner betalas det ut av Försäkringskassan.

Vårdnadsbidraget är frivilligt för kommunerna att införa. Om du kan få vårdnadsbidrag

beror alltså på i vilken kommun du är bosatt. Bor du utomlands och arbetar i Sverige beror det på vilken kommun du arbetar i. Kontakta din kommun för att få veta mer om vårdnadsbidraget.

Anmäl förändringar

För att du ska få de förmåner du har rätt till är det viktigt att du meddelar Försäkringskassan direkt om någonting ändras. Anmäl till exempel om en förälder flyttar till Sverige eller ett annat land.

Om du inte anmäler förändringar och därför får mer i bidrag än du har rätt till kan du bli skyldig att betala tillbaka pengar.

Mer information

Faktablad är inte lagtext i ämnet. Du hittar mer information om de olika förmånerna på vår webbplats www.forsakringskassan.se. På Europeiska kommissionens webbplats http://ec.europa.eu/employment_social/missoc/db/public/compareTables.do?lang=en finns också detaljerad information på engelska om socialförsäkringen i varje EU/EES-land. Där kan du få reda på vilka olika förmåner som finns, vilka villkor de har och vilka belopp det rör sig om.

På www.forsakringskassan.se kan du också enkelt och snabbt sköta en del ärenden med hjälp av våra självbetjäningstjänster.

På vår telefon för självbetjäning 020-524 524 kan du beställa intyg, blanketter och broschyrer. Du kan också göra vissa anmälningar.

Frågor?

Har du frågor kan du använda Hanna, vår digitala assistent på webben. Hon svarar på de vanligaste frågorna om våra försäkringar och tjänster och vägleder dig till rätt information. Du kan också ringa direkt till vårt Kundcenter 0771-524 524 och till vår texttelefon 08-90 160.

Försäkringskassan kontrollerar

Försäkringskassan kontrollerar de uppgifter som du lämnar. Det kan gälla inkomst, frånvaro från arbete, civilstånd eller var du bor. Vi har informationsutbyte med andra myndigheter och samkör våra register med uppgifter från bland andra CSN, arbetslöshetskassorna och Skatteverket.

Att medvetet lämna felaktiga uppgifter eller låta bli att anmäla förändringar som kan påverka rätten till ersättning kan vara brottsligt. Försäkringskassan polisanmäler alla misstänkta bidragsbrott.